

26.4.2024

Kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma

Asia: Lausunto luonnoksesta kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelmaksi

Viite: Lausuntopyyntö 26.4.2024 VN/8757/2024

1 Toimeenpanosuunnitelman tavoite

Kansallisen lapsistrategian toimeenpanosuunnitelma linjaa strategian toteuttamista pääministeri Orpon hallituskaudelle. Toimeenpano kytketään sekä hallitusohjelmaan että lapsistrategian tavoitteisiin. Orpon hallitusohjelman mukaisesti hallitus edistää lapsiperhemyönteisen yhteiskunnan rakentamista, tunnistaa lapsiperheiden moninaisuuden, edistää lapsiperhemyönteistä politiikkaa kaikilla tasoilla sekä kiinnittää huomiota lapsi- ja perhevaikutusten arviointiin päätöksenteossa. Hallitusohjelman mukaan lapsistrategiatyössä tunnistettuja toimia jatketaan osana hallituksen lapsi- ja perhepolitiikan toimeenpanoa. OAJ:n näkemys on, että lapsistrategian toimeenpanosuunnitelman toimenpiteet ovat osittain linjassa lapsistrategian vision "luodaan aidosti lapsi- ja perhemyönteinen, lapsen oikeuksia kunnioittava Suomi" kanssa.

2 Lasten yhdenvertaisuus ja eriarvoistumisen ehkäisy erityisesti haavoittuvassa asemassa ja syrjinnän vaarassa olevien lasten ja nuorten osalta

OAJ pitää hyvänä, että ankkuritoiminnan poikkihallinnollinen kehittäminen on nostettu toimenpiteeksi. Moniammatillinen ankkuritoiminta on tehokas keino puuttua nuorten rikollisuuteen ja ennaltaehkäistä nuorten häiriökäyttäytymistä. Ankkuritoiminta tulee vakiinnuttaa ja koulujen ja oppilaitosten roolia ankkuritoiminnassa tulee vahvistaa. Ankkuritoiminnan lisäksi poliisin näkyvyyttä ja läsnäoloa nuorten parissa on vahvistettava erityisesti kouluissa ja sosiaalisessa mediassa. Poliisin näkyvä läsnäolo on ongelmien ennaltaehkäisemisen näkökulmasta erittäin tärkeää ja lisää luottamusta. Jokaisella koululla ja oppilaitoksella tulisi olla oma yhteyshenkilö poliisista, jota on mahdollista konsultoida, ja joka voi vieraila säännöllisesti koululla. Tällä hetkellä oppijan ympärillä on monesti aikuisia, joilla kaikilla on jokin tieto oppijasta, mutta tieto ei kulje heidän välillään. Koulun ja muun muassa nuorisotoimen, sosiaalitoimen, lastensuojelun ja poliisin välisestä tiedonkulusta ja työnjaosta tulisi kirjata myös lainsäädäntöön selkeästi. On tärkeää, että kaikki tietävät kenellä on oikeus saada tietoa sekä koordinaatiovastuu ja vastuu seurannasta. Esimerkiksi viranomaisyhteistyö pitäisi mahdollistaa sellaisen nuorten kohdalla, jonka pelätään lipsuvan katujengiin. Poliisin pitäisi saada kertoa tällaisessa tilanteessa huolesta nuoren koulun rehtorille, jotta myös koulu on tietoinen riskistä ja voi auttaa ottamaan koppia nuoresta koulun käytettävissä olevin keinoin. OAJ pitää tärkeänä, että moniammatilliselle yhteistyölle luodaan

26.4.2024

rakenteet ja ohjeistukset. Olipa kyse koulun ja opiskeluhuollon psykologien ja kuraattoreiden tai koulun ja lastensuojelun tai koulun ja poliisin välisestä yhteistyöstä, yhteistyölle tulee varata riittävästi aikaa ja luoda toimivat rakenteet ja joustavat toimintamallit. Toimiva moniammatillinen yhteistyö edellyttää, että osapuolet tuntevat toistensa vastuut ja velvollisuudet ja yhteistyöstä lapsen asioissa vallitsee yhteisymmärrys.

3 Kuntien ja hyvinvointialueiden strategia- ja ohjelmatyön tukeminen

Hyvinvointialueiden on hoidettava lakisääteiset tehtävänsä. Lapsella on oikeus oikea-aikaisiin palveluihin omassa kasvuympäristössään. Hyvinvointialueiden henkilökunnan riittävyys on varmistettava: kuraattorilla saa olla enintään 670 oppilasta ja psykologilla 780 oppilasta. Hyvinvointialueiden tulee tarjota myös päiväkodeille mahdollisuus konsultoida psykologia.

Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluita järjestettäessä ja suunniteltaessa tulee ottaa huomioon koulujen tarpeet ja niissä tehtävä päivittäinen opiskeluhoitotyö ja sen riittävä resurssointi. Hyvinvointialueen tulee seurata säännöllisesti suunnitelmien toteutumista ja riittävää resurssointia.

Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut tulee järjestää lähipalveluna kouluissa. Psykologien ja kuraattoreiden tulee olla osa koulu yhteisöä, pysyviä ja tuttuja aikuisia. Etävastaanotot voivat täydentää lähipalvelua. Opiskeluhuollon palveluita järjestettäessä on ensisijaisesti huomioitava lapsen etu.

4 Muuta huomioitavaa

Toimenpide 12 ja 13

Lapsistrategian toimeenpanosuunnitelmassa esitetään toimenpiteessä 12 selvitettävän yhdenvertaisuuden nykytilaa ja olemassa olevia käytäntöjä varhaiskasvatuksessa sekä hahmotetaan tämänhetkisiä haasteita. Toimenpiteessä 13 esitetään kehitettävän varhaiskasvatuksen palveluohjausta.

Selvitettäessä lasten yhdenvertaisuutta varhaiskasvatuksessa sekä varhaiskasvatuksen palveluohjauksessa on syytä kiinnittää huomiota kuntien palveluohjauksen toimintaa muun muassa maahanmuuttajataustaisten tai varhaiskasvatuslain 3 a -luvussa säädetyn tuen tarpeessa olevien lasten ohjaukseen kunnan omaan tai yksityiseen palveluntuotantoon. Lasten yhdenvertaisuuden näkökulmasta, olisi syytä selvittää:

- Ohjataan maahanmuuttajataustaisia yhtä lailla kunnan omaan tai yksityiseen varhaiskasvatukseen kuin muita lapsia?
- Vaikuttaako lapsen varhaiskasvatuslain 3 a luvun mukainen tuen tarve siihen, tarjotaanko lapselle paikkaa kunnan omasta tai yksityisestä päiväkodista?
- Saavatko lapset tarvitsemaansa tukea (varhaiskasvatuslaki 3 a luku) yhtä lailla julkisessa ja yksityisessä varhaiskasvatuksessa?

26.4.2024

- Jos kunnassa on varhaiskasvatuksen palveluseteli käytössä, onko palvelusetelisääntökirjassa palvelun ulkopuolelle rajaavia kirjauksia?

OAJ pitää tärkeänä, että lasten yhdenvertaisuus toteutuu riippumatta varhaiskasvatuksen järjestäjästä ja palveluntuottajasta sekä kuntien palveluohjauksessa.

Yhteenveto

- OAJ pitää hyvänä, että ankkuritoiminnan poikkihallinnollinen kehittäminen on nostettu toimenpiteeksi.
- Ankkuritoiminta tulee vakiinnuttaa ja koulujen ja oppilaitosten roolia ankkuritoiminnassa tulee vahvistaa.
- OAJ pitää tärkeänä, että moniammatilliselle yhteistyölle luodaan rakenteet ja ohjeistukset.
- Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut tulee järjestää lähipalveluna kouluissa.
- OAJ pitää tärkeänä, että lasten yhdenvertaisuus toteutuu riippumatta varhaiskasvatuksen järjestäjästä ja palveluntuottajasta sekä kuntien palveluohjauksessa

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen
Koulutuspolitiikan johtaja

Minttu Ilveskivi
erityisasiantuntija